

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

20 juni 2002

ONTWERP VAN DECREET

betreffende de integrale jeugdhulp

HOORZITTING

VERSLAG

**namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen
uitgebracht door mevrouw Sonja Becq en mevrouw Ria Van Den Heuvel**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : mevrouw Patricia Ceysens.

Vaste leden :

mevrouw Sonja Becq, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, mevrouw Ingrid van Kessel ;

mevrouw Patricia Ceysens, mevrouw Claudine De Schepper, de heren Jacques Devolder, Koen Helsen ;

mevrouw Niki De Gryze, mevrouw Marijke Dillen, de heer Felix Strackx ;

de heren Guy Swennen, Jan Van Duppen ;

mevrouw Ria Van Den Heuvel ;

de heer Jan Roegiers.

Plaatsvervangers :

mevrouw Gisèle Gardeyn-Debever, mevrouw Veerle Heeren, de heren Luc Martens, Paul Van Malderen ;

de heren Jozef Browaeys, Frans De Cock, André Moreau, Cis Schepens ;

de heren Wilfried Aers, Julien Librecht, mevrouw Marleen Van den Eynde ;

de heren Patrick Hostekint, Chokri Mahassine ;

mevrouw Ann De Martelaer ;

de heer Herman Lauwers.

Zie :

1211 (2001-2002)

– Nr. 1 : Ontwerp van decreet

– Nr. 2 : Amendementen

INHOUD

	Blz.
1.1. Toelichting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris	4
1.2. Bespreking	4
2.1. Toelichting door de heer Dirk Broos, teamverantwoordelijke beleidsondersteuning Integrale jeugdhulp	4
2.2. Toelichting door de heer Jan De Ridder, regionaal projectleider Antwerpen	7
2.3. Toelichting door de heer Jean-Pierre Vanhee, regionaal projectleider Gent-Meetjesland .	9
2.4. Toelichting door mevrouw An Sprangers, regionaal projectleider Limburg	11
2.5. Bespreking	14
3. Bespreking met deskundigen uit het werkveld die participeren aan de Centrale Commissie	18

DAMES EN HEREN,

In het kader van de bespreking van het ontwerp van decreet betreffende de integrale jeugdhulp hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gelijke Kansen een hoorzitting op donderdag 6 juni 2002.

1.1. Toelichting door mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Het Kinderrechtencommissariaat achtte het niet nodig om een advies bij het voorliggende ontwerp te formuleren. Het ontwerp regelt immers nog niet de hele integrale jeugdhulp. Het maakt alleen mogelijk dat de projecten in de pilootregio's voortgezet kunnen worden, en daar hebben wij geen problemen mee, integendeel zelfs.

Het Kinderrechtencommissariaat neemt als waarnemer deel aan de werkzaamheden van de Centrale Commissie Integrale Jeugdzorg. Het concept integrale jeugdzorg bevat alle elementen die naar voren werden geschoven tijdens de rondetafelconferentie, zoals de toegankelijkheid van het aanbod en het weghalen van de tussenschotten tussen de verschillende soorten voorzieningen. In de Centrale Commissie vertegenwoordigt het Kinderrechtencommissariaat, in tegenstelling tot de andere leden, geen sector. Het Kinderrechtencommissariaat richt zich in de eerste plaats op de terugkoppeling van de problemen in de deelprojecten naar de cliënten. Zo is er een aparte werkgroep die zich buigt over de positie van de cliënt, waarin wij erop hameren dat het in de eerste plaats gaat om de jeugd en niet om het gezin, al speelt het gezin uiteraard een rol. Jeugdhulp is immers iets anders dan gezinshulp. Het Kinderrechtencommissariaat adviseert ook de werkgroep Rechtspositie. Daarin komen onder meer het recht op informatie, het recht op effectieve toegang en het recht op betrokkenheid bij de invulling van het hulpplan aan bod.

1.2. Bespreking

Mevrouw Sonja Becq : Een aantal begrippen vragen om verduidelijking, zoals het gebruik van de term beschikbaar in de plaats van geschikt hulpaanbod in artikel 9, paragraaf 2. Termen als trajectbegeleiding en indicatiestelling worden ook niet omschreven in het ontwerp.

Mevrouw Ankie Vandekerckhove : Dat is een zaak van specialisten. Wij houden ons niet specifiek bezig met jeugdhulp.

2.1. Toelichting door de heer Dirk Broos, teamverantwoordelijke beleidsondersteuning integrale jeugdhulp

De heer Dirk Broos : Ik ben sinds begin 2000 betrokken bij het ontwikkelingsproces van de integrale jeugdhulp (IJH) en heb het Strategische plan integrale jeugdhulp opgevolgd. Samen met de voorzitters van de werkgroepen operationaliseer ik de inhoudelijke bakens. Ik stuur de pilootregio's samen met de projectleiders. Ik wil even stilstaan bij vier punten : IJH als beleidsvoorbereidend proces, IJH als inhoudelijk concept, de stand van zaken en een aantal besluiten.

Het is essentieel om duidelijk te maken dat IJH een beleidsvoorbereidend proces is. We proberen een bepaalde werkwijze te volgen conform de aanbevelingen uit de Maatschappelijke beleidsnota bijzondere jeugdzorg (*Parl. St. VI. Parl. 1998-1999, Nr. 1354/1*) en we proberen een aantal beleidsadviezen te formuleren omtrent de optimalisering van de jeugdhulpverlening, met name een kanteling van aanbodgestuurde naar vraaggerichte hulp. Vraaggericht werken is ervoor zorgen dat het aanbod geflexibiliseerd wordt zodat het kan aansluiten bij de behoeften en de vragen van de cliënt. Dat is iets anders dan de vraagsturing waarbij men budgetten bij de personen lokaliseert en van daaruit het aanbod organiseert. We zijn bezig met het zoeken naar manieren om het aanbod beter te laten aansluiten op de vragen van cliënten en hoe we zicht kunnen krijgen op die vragen over de sectoren heen.

Voor de werkwijze hebben we een vergelijking gemaakt met een raket. Het platform is de maatschappelijke beleidsnota, met name de probleemstelling en de verschillende aanbevelingen die daarin staan. Vervolgens werden in de eerste fase de concepten uitgewerkt (het strategische plan) en werd gestreefd naar een consensus op het niveau van de administratie door een globaal kader op te stellen. In de tweede fase werd een prototype opgesteld. Daarbij werd het globale kader geoperationaliseerd in enkele duidelijke richtlijnen. In de derde fase wordt ten slotte een afgewerkt product voorgelegd en worden aanbevelingen gedaan over de regelgeving. Momenteel zitten we volop in de tweede fase.

Onze werkstructuur laat toe beleid te maken en daarbij maximale ruimte te geven aan het werkveld. De Centrale Commissie is een adviserend orgaan in het geheel dat werkt met nota's afkomstig van werkgroepen. In de Centrale Commissie zitten we samen met deskundigen uit de administratie en uit de zes sectoren. Het Comité pilootregio's staat in voor de directe aansturing van de pilootregio's. De secretaris-generaal, de drie projectleiders en ikzelf trachten er de evolutie in de pilootregio's op te volgen.

Deze werkstructuur heeft een aantal voor- en nadelen. Het belangrijkste nadeel is dat men midden in een proces zit. Men heeft niet op alle vragen een antwoord en men weet niet wat het resultaat zal zijn. De kracht van het proces is wel dat men het draagvlak verhoogt en feedback krijgt vanuit het werkveld. Men kan proberen om beleidsvorming en praktijkervaring met elkaar te laten samenvloeien. De hele structuur geeft blijk van een lerende organisatie. Dat betekent dat men voortdurend in ontwikkeling is.

Naast een beleidsvoorbereidend proces is IJH ook een inhoudelijk concept dat probeert een antwoord te formuleren op de probleemstelling uit de maatschappelijke beleidsnota. De afweging die we moeten maken is of datgene wat we proberen te realiseren effectief een antwoord is op die probleemstelling. Een eerste belangrijke meerwaarde voor de cliënt is dat zo vroeg of tijdig mogelijk hulp geboden kan worden. Het idee bestaat erin om regionaal een netwerk voor rechtstreeks toegankelijke hulp op te zetten. Voorts wordt een concept voor vraagverheldering uitgewerkt. Het is belangrijk om duidelijk te maken wat de signaaldetectoren zijn en om daarmee samen te werken. Het is een grote uitdaging om in een regio een dergelijk netwerk op te zetten. Samenwerking is noodzakelijk. Vraaggericht werken betekent dat de vraag van de cliënt centraal staat. We proberen dat te doen door in het netwerk van rechtstreeks toegankelijke hulp afspraken te maken om de vragen van cliënten op een eenduidige manier te verhelderen. Zo kan de garantie geboden worden dat de cliënten binnen het netwerk op een goede manier worden doorverwezen.

Een andere meerwaarde is de garantie van het recht op hulp. Door het aanbod van hulpcoördinatie moet de cliënt de garantie krijgen dat hij niet zomaar van het kastje naar de muur wordt gestuurd. De hulpverlening moet worden georganiseerd rond de vragen van de cliënt. Door een grote responsabilisering moet de hulpverlening zich binnen de regio organiseren rond het cliëntstelsel.

Een ander element van het recht op hulp is de begeleidingsplicht. Duidelijkheid over het aanbod, de methodiek en de doelgroep zal de uitvoering van de hulpverlening vergemakkelijken. Er moet worden vermeden dat jongeren en ouderen op straat staan met een doorverwijzing naar een partij die ze zelf nog moeten zoeken. De begeleidingsplicht moet wel worden afgewogen tegen de realistische draagkracht van de voorziening zelf. Als een voorziening tot het besluit komt een bepaalde jongere niet verder te kunnen helpen, moeten een aantal voorzieningen uit de regio samen rond de tafel gaan zitten om een oplossing te zoeken. Voorzieningen moeten hieromtrent geresponsabiliseerd worden. Dit zal de continuïteit ook in de hand werken.

Er moet ook een permanent basisaanbod crisis-hulpverlening voorhanden zijn, zodat in crisissituaties op een efficiënte manier wordt gereageerd.

Trajectbegeleiding komt neer op het vergemakkelijken van de uitvoering van het hulpverleningsproces. Het is de bedoeling dat iemand zich bezighoudt met de communicatie tussen cliënt en hulpverleners. In de niet rechtstreeks toegankelijk hulpverlening worden immers vaak verschillende modules naast elkaar aangeboden, wat het niet eenvoudig maakt voor de cliënt. Een aantal voorzieningen nemen deze taak nu impliciet op zich, maar een expliciete toevoeging van de trajectbegeleiding zou een belangrijke meerwaarde bieden in moeilijke omstandigheden.

De nood aan continuïteit en betrokkenheid is groot. Ik ga hier nu niet verder op in.

Een flexibel en doorzichtig aanbod zou ook een belangrijke meerwaarde bieden. In Vlaanderen gebeurt in de praktijk veel en goede hulpverlening. De verscheidenheid en creativiteit hiervan zit echter vaak opgesloten in starre werkvormen met weinig mogelijkheden tot het vormen van combinaties. We stellen daarom voor te werken met modulering en het intersectorale hulpaanbod te vertalen in zelfstandige en combineerbare blokken van hulpverlening. Dit zou de efficiëntie en effectiviteit ten goede komen. Het beleid zou zo ook de instrumenten in handen krijgen om de jeugdhulpverlening meer vraaggericht te laten ontwikkelen. De registratiegegevens van het netwerk geven zicht op de gestelde vragen en hulpmogelijkheden, terwijl de toegangspoort meer vertelt over indicatiestelling en hulpaanbod. De gegevens van de verschillende regio's zouden zo vergelijkbaar worden, wat nu nog zeker niet het geval is, waardoor het moeilijk is beslissingen te nemen.

Ik ga nu in op de stand van zaken. Waar zijn de verschillende thematische werkgroepen mee bezig? Deze voormiddag vergaderde de werkgroep rechtstreeks toegankelijke hulpverlening. Deze werkgroep is het erover eens dat het concept van één netwerk per regio goed is, en onderzoekt hoe de vraagverheldering vanuit eenzelfde concept kan worden gerealiseerd. De pilootregio's zijn vragende partij voor ondersteuning. De werkgroep is bezig met de uitwerking van een nota met de verschillende stappen waarop intersectorale afspraken kunnen worden gemaakt. Daarvoor dient ook een antwoord te worden gegeven op de vraag naar de minimale sets van gegevens die men nodig heeft.

Wat de toegangspoort betreft, hebben we de afgelopen periode vooral stilgestaan bij de functie toewijzing. Hoe kunnen we deze belangrijke regiefunctie voor het hele veld van hulpverleners activeren? We moeten ervoor zorgen dat de cliënt in een geheel terecht komt, en niet gewoon van de ene naar de andere persoon wordt gestuurd.

Er wordt ook gewerkt aan het onderscheid tussen de rechtstreeks en de onrechtstreeks toegankelijke hulpverlening. We hebben de pilootregio's duidelijk gemaakt dat zij dat onderscheid zullen moeten invullen en operationaliseren.

Trajectbegeleiding is de meest concrete hefboom om de positie van de cliënt in het hele hulpverleningsproces te versterken. De werkgroep die hieraan werkt, moet opnieuw samenkomen om het concept goed in te vullen.

We moeten er ook voor zorgen dat een dialoog mogelijk blijft tussen de jeugdhulpverlening en de magistraten. Zij moeten hun bekommernissen kunnen voorleggen, zodat dit kan leiden tot verbeteringsvoorstellen.

Met de drie pilootregio's werken we een concept uit met een zo groot mogelijke feedback van het werkveld. De probleemstelling in de maatschappelijke beleidsnota over de integrale jeugdhulpverlening heeft een hele beweging op gang gebracht in de regio's. Het beleidsondersteunend team probeert alle betrokkenen samen te brengen, zodat met alle inzichten die leven, maximaal rekening kan worden gehouden. Zo leveren we een gedeeltelijk antwoord op de problemen uit de maatschappelijke beleidsnota. Op een eerste bijeenkomst zaten we samen met een twaalfstal regio's, die al actief hadden nagedacht over integrale jeugdhulpverlening.

De rode draad is de versterking van de positie van de cliënt. We werken aan een statuut van de minderjarige binnen de jeugdhulpverlening. In een basisnota zijn we nagegaan wat de sectorale afspraken en diverse decretale voorstellen zijn. We hebben onderzocht hoe we de accenten die voor jongeren zo noodzakelijk zijn, mee vorm kunnen geven. Ik verwijs hiervoor naar de uiteenzetting van de Kinderrechtencommissaris.

Participatie is even belangrijk. Het valt steeds op dat het makkelijker praten is over participatie, dan participatie daadwerkelijk te realiseren. Eigenlijk komt participatie neer op het maken van afspraken voor daadwerkelijke acties, wat we nu op het niveau van de pilootregio's proberen vorm te geven. Tegelijkertijd betekent participatie oog hebben voor de vragen van jongeren en minderheden. De brochure van de jongerendag bevat een aantal concrete vragen van jongeren met betrekking tot de hulpverlening. De resultaten van het onderzoek naar de participatie van etnisch-culturele minderheden werden doorgegeven aan de pilootregio's en zullen ook aan het hele welzijnsveld worden medegedeeld. Bij de optimalisering van de jeugdhulpverlening moet hier allemaal rekening mee worden gehouden.

De sleutel voor een goede en flexibele intersectorale samenwerking is een eenheid van taal. Er moet een begrippenkader worden gecreëerd dat door alle sectoren wordt gehanteerd. De minister heeft daarom voorgesteld om de verdere differentiatie van de jeugdhulpverlening in Vlaanderen op een meer gemeenschappelijke manier te doen. Er moeten basisafspraken worden gemaakt over wie wat doet in welke sector, voor wie en op welke manier. Tegen eind juni moeten de bouwstenen voor de modulering worden aangeleverd en moeten voorstellen worden gedaan voor een procedure van afstemming. Elke sector is nu met zijn eigen modulering bezig, wat zal leiden tot het ontstaan van sterke bunkers die moeilijk te doorbreken zijn.

Het advies van de Centrale Commissie over het migratiepad werd gisteren aan de minister bezorgd. De commissie wil niet dat de integrale jeugdhulpverlening een nieuwe sector wordt, maar is van mening dat deze hulpverlening moet worden gerealiseerd door de verschillende sectoren samen. We spreken dan ook van een verregaande intersectorale samenwerking vanuit cliëntperspectief. Daarvoor is er nood aan een sterke regiefunctie en verregaande besluitvormingsbevoegdheden. Modulering en de registratie van de vragen dringen zich op. Daardoor zou men kunnen werken aan een afstemming van het aanbod op de hulpvragen en

kunnen de verschillende sectoren tegenover elkaar worden gepositioneerd. Zo niet, zullen we blijven hangen in grensdiscussies en zullen er steeds jongeren zijn die van voorziening naar voorziening worden gestuurd.

De commissie is van oordeel dat het ideeëngoed van de integrale jeugdhulpverlening continu en legislatuuroverschrijdend moet zijn. We moeten evolueren naar een voortdurende afstemming van de sectorale ontwikkeling op de integrale jeugdhulpverlening.

Het ontwerp van decreet, dat een juridische kader biedt voor de pilootregio's, is essentieel om projecten mogelijk te maken. De rechtsbescherming van de cliënten moet gegarandeerd blijven. In de uitvoeringsbesluiten moeten de verschillende toegangspoorten gelijk worden gesteld, zodat ze eventuele beslissingen van de PEC (provinciale evaluatiecommissie) of het Comité Bijzondere Jeugdzorg) kunnen aanvullen. We moeten ervoor zorgen dat voorzieningen hun hulpaanbod kunnen moduleren. Aanbodverschuivingen moeten eveneens mogelijk worden zodat we de grens tussen rechtstreekse en onrechtstreekse hulp kunnen optimaliseren. Voorzieningen die deelnemen aan de projecten in de regio's moeten de garantie krijgen dat de subsidiëeringsregels aangepast worden zodat zij niet financieel gestraft worden.

Vanaf volgend jaar willen we de nadruk leggen op verdieping door ervaring op te doen. Trajectbegeleiding moet toegevoegd worden aan de lopende projecten. Voor kneldossiers moet een oplossing worden gezocht binnen de trajectbegeleiding of via intersectorale gesprekken.

Het zal er voor de integrale jeugdhulpverlening in de eerste plaats op aankomen goed om te springen met de heel beperkte tijd. Binnen de ons toebemeten tijd moeten we zo goed mogelijk werk leveren. Dat zal onvermijdelijk leiden tot een spanning tussen optimalisering en het tekort aan opvangplaatsen en capaciteit. Hoe blijven we voor voldoende ruimte zorgen? Hoe zullen we ervoor zorgen dat de investeringen ook zorgzaam zijn? We moeten met andere woorden goed rekening houden met wat voor elke betrokkene precies mogelijk is. Wie een concept ontwikkelt, ontwikkelt ook een nieuwe taal. Het is evenmin duidelijk wie allemaal betrokken dient te worden in het ontwikkelingsproces. Moeten we met elke veldwerker communiceren? We moeten in de eerste plaats voor een helder jargon zorgen.

Tot wat zal dit ontwikkelingsproces, dit beleidsvoorbereidende proces precies leiden? We zullen proberen een uitgewerkt concept voor te leggen met antwoorden op een aantal problemen uit de maatschappelijke beleidsnota. Het concept zal bijgestuurd worden op basis van de ervaring opgedaan in de pilootregio's. We merken nu al een heel brede, kritische en constructieve dynamiek wanneer het over intersectoraal samenwerken, regionaal samen zitten, overleg binnen en over sectoren heen en vraaggericht werken gaat. Deze dynamiek zal niet verdwijnen. We zullen voorts heel wat ervaring opdoen met moduleren en de mogelijkheden ervan. Zal moduleren toelaten om het aanbod beter op het regionale aanbod af te stemmen? We zullen op die manier ook een aanzet geven tot een intersectoraal beleid. De ultieme doelstelling is uiteindelijk zorgen voor heldere beleidsadviezen voor de integrale jeugdhulpverlening.

2.2. Toelichting door de heer Jan De Ridder, regionaal projectleider Antwerpen

De heer Jan De Ridder : Ik ben projectleider voor de regio Antwerpen. Tot voor kort was ik actief in de bijzondere jeugdzorg, welzijnswerk en drughulpverlening.

Ik zal vooraf de context geven waarbinnen we in de pilootregio Antwerpen werken. In mijn regio zijn de zwakkere doelgroepen sterk aanwezig, zeker in de grootstad. De allochtonen maken dertien tot veertien procent van alle minderjarigen uit. Voorts is er nog een grote groep kansarmen, illegalen, minderjarigen zonder papieren, drugverslaafden, enzovoort. Omdat het probleem zo groot is in de stad Antwerpen, trekt het alle andere problemen naar zich toe. Uiteraard zorgt dat alles ervoor dat nogal wat sectoren met een ondercapaciteit te kampen hebben. De eerstelijnszorg is zwak uitgebouwd en ook de meer ingrijpende vormen van hulpverlening werken met wachtlijsten. Het groot aantal diensten zorgt ervoor dat de cliënten niet altijd weten tot wie ze zich precies moeten richten. Nu ik met alle sectoren overleg, blijkt dat de hulpverleners elkaar ook niet altijd kennen. Over de stad Antwerpen bestaan heel wat interessante documenten. Ik vind de volgende nota heel interessant: 'Antwerpen in breedbeeldperspectief'. Deze nota is geschreven door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, en kan daar ook besteld worden. Het is een intersectoraal werk want het bevat ook gegevens van Kind en Gezin, Algemeen Welzijn, psychiatrie, politie, enzovoort.

Onze pilootregio is evenwel ruimer dan de stad Antwerpen. De regio omvat ook de Rupelstreek

met Boom als centrum en loopt in het noorden tot aan de grens met Nederland. Die streken zijn even belangrijk. In de Rupelstreek heeft men te kampen met heel wat verdoken problemen die dan direct bij de politie of het parket terechtkomen.

Op lange termijn hoop ik in mijn regio de huidige toestand om te draaien zodat de nadruk niet langer op de meer ingrijpende hulp ligt, maar op de momenteel nog zwakke laagdrempelige hulp. Omdat de laagdrempelige jeugdhulp onvoldoende is uitgebouwd, omdat er lange wachtlijsten zijn en omdat men te laat ingrijpt, komt men nu in veel gevallen onmiddellijk in de ingrijpende sectoren terecht. De middelen van de ene sector naar de andere verschuiven, zal evenwel niet volstaan. Om de huidige toestand om te draaien, zullen alle sectoren meer middelen moeten krijgen.

Hoe ziet de werkstructuur van mijn pilootregio eruit? We hebben een regionale stuurgroep waar de zes sectoren deel van uitmaken. Elke sector vaardigt twee personen af. Omdat ze meteen ook twee plaatsvervaarders hebben benoemd, zullen we altijd met minstens twaalf mensen vergaderen. Die mensen verzorgen de communicatie met de sectoren die ze vertegenwoordigen. In bepaalde sectoren verloopt dat heel vlot, in anderen – het onderwijs bijvoorbeeld – gaat dat niet zo vlot. De regionale stuurgroep bestaat voorts nog uit een vertegenwoordiger van de etnisch-culturele minderheden en de stichting Welzijnszorg als waarnemer. Deze stichting was tot voor kort voorzitter van de stuurgroep. Bovendien ondersteunt zij enkele van de zes sectoren vanuit de provincie.

De regionale stuurgroep stuurt de projecten. Van zodra ik genoeg medewerkers in dienst heb genomen, zullen de drie projecten opgestart worden. De projectgroepen zijn wel al begonnen met de uitwerking van de drie concepten: netwerk rechtstreeks toegankelijke hulp, netwerk crisishulpverlening en toegangspoort. In tegenstelling tot de regionale stuurgroep kunnen we veel meer rekening houden met de belendende sectoren. Omdat de stad Antwerpen ook op SIF-middelen (Sociaal Impulsfonds) kan rekenen, betrekken we ook het stadsbestuur bij deze stuurgroepen. Voorts kunnen ook de politie, het parket, deskundigen en de kinderpsychiatrie deelnemen. Daar beslist de projectgroep zelf over. Het spreekt voor zich dat er voortdurend gerapporteerd wordt aan de regionale stuurgroep, die de knoop doorhakt bij problemen en onduidelijkheden.

Over de drie projectgroepen heen, is de werkgroep participatie opgestart. Deze bevat alle gebruikers

van de integrale jeugdhulp, ouders, jongeren en armenverenigingen. Zij vaardigen steeds iemand af naar de projectgroepen. Voorts is er een klankbordgroep onder leiding van de allochtonenvertegenwoordiger uit de stuurgroep. Deze groep bevat allochtone hulpverleners en medewerkers uit de zes betrokken sectoren.

We hebben nu drie projecten en hopen dat begin volgend jaar uit te breiden tot vijf. Binnen het project rechtstreeks toegankelijke hulp willen we in juni volgend jaar een rechtstreeks aanspreekpunt voor hulpverleners starten. Die hulpverleners vormen samen het netwerk. Het gaat dan vooral om de sectoren Welzijn, centra voor leerlingenbegeleiding, Kind en Gezin en de diensten voor geestelijke gezondheidszorg. Dit team is zowel motor als trekker van het netwerk. Het huidige aantal toegangspoorten zal waarschijnlijk beperkt moeten worden, maar wellicht zal alles daardoor herkenbaarder worden. Voorts komt er een permanentie voor de eerstelijns hulpverleners.

Het tweede netwerk is het netwerk crisishulpverlening. Over alle sectoren heen wordt crisishulpverlening uitgebouwd. Momenteel inventariseren we wat er terzake al bestaat binnen de zes betrokken en de belendende sectoren. We gaan na hoe we de bestaande diensten op elkaar kunnen afstemmen. De crisisinterventie moet kort gehouden worden. Daartoe is er nood aan een groep van ambulante begeleiders waarnaar snel doorgeschakeld kan worden. Ten slotte moeten we zorgen voor een netwerk van bedden in de verschillende sectoren.

Het blijft de bedoeling om de competentie te verhogen. Crisissituaties moeten een oplossing krijgen daar waar ze zich aanbieden. Andere hulpverleners mogen hun crisisgevallen niet zo maar doorverwijzen naar het crisisnetwerk. Deskundigheid bevorderen is dus een belangrijk aandachtspunt.

Het derde project heet toegangspoort. Het geografisch gebied waarvoor dit project vanaf 1 januari 2003 zal werken, is het district Borgerhout en de gemeente Schoten. Voor minstens een jaar zal dit project de toegang via het comité voor bijzondere jeugdzorg en de provinciale evaluatiecommissie van het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap vervangen. Vandaar het belang van voorliggend ontwerp van decreet, dat de nodige maatregelen treft. Alle jongeren, die zich in een problematische opvoedingssituatie (POS) bevinden en zich aanmelden voor de niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening of jongeren die zonder verblijfsadres aangetroffen worden, kunnen gebruik maken van die toegangs-

poort. Het project zal twee functies uitoefenen : indicatiestelling en toewijzing. Normaal koppelt toewijzing het hulpaanbod aan een concrete voorziening. Als hulpvragers nergens terecht kunnen – zogenaamde kneldossiers – zal er intersectoraal overleg georganiseerd worden om een oplossing te zoeken.

In de drie projectgroepen is men de operationalisering aan het voorbereiden. Momenteel staan de vacatures in de krant. In de volgende weken worden de coördinatoren en medewerkers geselecteerd. We hopen tegen september volledige equipes te hebben. We bereiden ook de werking van 2003 voor. Het is de bedoeling om twee nieuwe projecten op te starten. Het eerste project met betrekking tot trajectbegeleiding vergt nauwe samenwerking met de drie bestaande projecten. Het tweede project heeft tot doel hulp en dwang beter op elkaar af te stemmen. Waarschijnlijk zal er een medewerker bij het parket tewerkgesteld worden. Het parket wordt geconfronteerd met tal van jongeren in een moeilijke opvoedingssituatie of die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, die beter geholpen kunnen worden in de crisisopvang of een netwerk van de eerste lijn.

Door sectoraal overleg trachten we de verschillende betrokkenen met elkaar in contact te brengen. Dat is in vijf van de zes sectoren gebeurd. We moeten steeds realistische verwachtingen creëren. De meeste deelnemers denken dat zij langs integrale jeugdhulp meer middelen en mogelijkheden zullen krijgen. Het gaat echter om leerervaringen en afstemming van de verschillende voorzieningen en processen. Binnen het jaar moeten we aanbevelingen formuleren. Er zijn al contacten geweest met de belendende sectoren, onder meer kinderpsychiatrie, parket, jeugdbrigades en politie. Zij zijn bereid mee te werken. Ook met de stadsdiensten zijn er al contacten geweest, maar we wachten de resultaten daarvan af. Er zijn ook gesprekken met verenigingen van armen en allochtonen. Telkens moeten wij hun verwachtingen temperen en hen wijzen op hun eigen mogelijkheden.

Tot besluit kan ik zeggen dat de verwachtingen en betrokkenheid zeer groot zijn. De meeste actoren zijn positief ingesteld. Anderen worden met praktische problemen geconfronteerd, zoals recente fusies, afstemming tussen verschillende netten of terugkoppeling naar de achterban. De geestelijke gezondheidszorg moet de oprichting van de zorgcircuits verzoenen met de integrale jeugdhulp. Het gaat om een kleine sector. We bevinden ons in de fase van de kennismaking en de positionering. Nu reeds blijkt dat de diensten elkaars werking niet

goed kennen. Wat de positionering betreft is er een engagement nodig van alle actoren. We zijn de operationalisering aan het voorbereiden en hopen tegen het einde van het jaar effectief aan het werk te kunnen met een rechtstreekse toegangspoort en een netwerk crisis hulp.

2.3. Toelichting door de heer Jean-Pierre Vanhee, regionaal projectleider Gent-Meetjesland

De heer Jean-Pierre Vanhee : Ik ben 15 jaar werkzaam geweest in het buitengewoon secundair onderwijs, waarvan 12 jaar als directeur van een Buso-school. Ik werd er geconfronteerd met de doelgroep die ook in dit project centraal staat. Bij mijn aanstelling op 1 februari van dit jaar had de regionale stuurgroep de structuur reeds vastgelegd. Ik heb die enkel uitgewerkt. Ik zal starten met een toelichting over de werkstructuur. Heel veel praktijkmensen willen op de hoogte blijven van onze werking, daarom neemt het belang van het communicatieplan steeds toe. Voorts zal ik meer vertellen over de projecten, die een maand geleden gestart zijn. Ik zal er ook een aantal projectvragen aan toevoegen.

In de structuur vormt de projectleider een brug tussen het centrale Vlaamse niveau en de regionale werking, hoewel hij vooral actief is op het regionale niveau. De beheerscomités van de Welzijnsraad Gent en de Welzijnsraad Meetjesland zijn gefuseerd. Zij zijn een belangrijke partner omdat zij de officiële contractant zijn van de overheid en in die hoedanigheid de middelen beheren. Toch staat de regionale stuurgroep centraal. Ook in onze regio worden de belendende sectoren betrokken bij de werking. Zij staan daar welwillende tegenover.

De regionale stuurgroep wil het volledige proces in de regio bewaken en zo nodig bijsturen, zonder daarom alle details te kennen of te sturen. Daarom zijn er implementatiegroepen, min of meer vergelijkbaar met de thematische groepen op Vlaams niveau met uitzondering van de groep positie en participatie van de cliënt die daar gesplitst is. Die implementatiegroepen houden zich vooral bezig met de sturing van de projecten en de inhoudelijke verdieping en de concretisering van de thematische werknota's.

Omwille van het groot aantal deelnemers aan de regionale stuurgroep en de implementatiegroepen is er een gemandateerde implementatiestuurgroep opgericht. Die groep is gemachtigd door de regionale stuurgroep om beslissingen te nemen en door het personeel om projectfiches uit te werken.

Omdat de andere arrondissementen in Oost-Vlaanderen, vooral het Waasland, heel actief zijn op het vlak van integrale jeugdhulp, coördineert een provinciaal informatieplatform hun werking. Daartoe zal een provinciale gebiedswerker aangeworven worden.

De implementatiegroepen en de regionale stuurgroepen hebben samen ongeveer 250 leden. Daarom is communicatie heel belangrijk. Er zijn onder meer een aantal afspraken over het verslag. Er is een website, die opgebouwd is volgens de structuur van de regionale werking. Naast de structuur en de verslagen verschijnen daarop de planning en de evaluatie van de werking van de voorbije maanden. Er is ook een driemaandelijks nieuwsbrief, waarin op een bevattelijke manier de bevindingen van de projecten zelf worden weergegeven.

Er zal ook een pakket gemaakt worden om in een eenvoudige taal de medewerkers in de voorzieningen te informeren. We hebben net een infomoment achter de rug en er is er nog één gepland op 18 oktober om op regionaal niveau een stand van zaken van de projecten te geven. Voor het project netwerk Meetjesland is er een informatiedag op 15 september. Onze medewerkers nemen vaak deel aan lokaal sectoraal overleg. Er komt ook een folder voor alle hulpverleners.

Er zijn een aantal implementatiegroepen. In april en mei worden medewerkers aangeworven voor de projecten. De opdrachten van de medewerkers liggen reeds vast. De verdeling van hun taken is niet alleen gebaseerd op de functiebeschrijving, ze vloeit ook voort uit de communicatie met de andere implementatiegroepen. De inschatting van de implementatiegroep Rechtstreeks toegankelijke hulp of van de implementatiegroep Niet-rechtstreeks toegankelijk hulp moet teruggekoppeld worden naar de implementatiegroep Toegangspoort, naar de implementatiegroep Crisis of naar de implementatiegroep Meetjesland. Om dat mogelijk te maken is gezorgd voor een taakverdeling die de zaken verduidelijkt voor de medewerkers en voor de mensen die met ons kennis maken.

Voor het Regionaal Netwerk Meetjesland werd een coördinator aangeworven. De groep is al verschillende keren samengekomen. Het regionaal streekplatform zal de komende maanden dienst doen als implementatiegroep. De netwerkvorming heeft twee doelstellingen : de toegankelijkheid voor de hulpvrager en een vraagbaak zijn voor hulpverleners.

We moeten in de regio een fase van objectivering inbouwen. Sommige zaken worden als problemen bestempeld. Men kan echter moeilijker antwoorden op de vraag waarom het precies problemen zijn, hoe die kunnen worden opgelost en welke regelgeving dat in de weg staat. Deze fase loopt tot 1 oktober.

Het resultaat van het project moet een convenant zijn waarin ook van de overheid bijsturingen worden gevraagd. De eerste versie van de convenant willen we klaar hebben tegen 1 december. Alle betrokkenen moeten zich dus zo snel mogelijk een idee vormen van wat nodig is om een regionaal netwerk te creëren.

Tegen 1 december 2003 moeten er dus drie opeenvolgende bijsturingen geweest zijn per kwartaal. Daarin moeten de positieve en de negatieve kanten van het convenant worden besproken. Op 1 december moet er dan een heldere en definitieve versie zijn van het convenant. In de beslissende fase moeten we alle aanbevelingen kunnen formuleren. Het convenant bindt de actoren in het werkveld en geeft de overheid een idee over de noodzaak van veranderingen in de regelgeving.

Onze strategie is de volgende. We werken met een uitgebreide vragenlijst van 9 bladzijden die werd goedgekeurd door de implementatiegroep. Daaruit blijkt trouwens het belang van regionaal overleg. De coördinator neemt deze vragenlijst door met een verantwoordelijke van de voorzieningen. Dat geeft garanties voor het in kaart brengen van het aanbod en van de mogelijke problemen. Er werd ook een forum van hulpverleners opgericht dat tot september driemaal samenkomt. Daar wordt aan casusbespreking gedaan. Men bespreekt of de doorverwijzing vlot verloopt en waaraan dat ligt. Indien nodig probeert men de doorverwijzing te verbeteren.

Daarbij zijn er twee werkvragen. Hoe weten we dat het bestaande netwerk alle vragen van alle jongeren opvangt ? Hoe kunnen we in kaart brengen welke jongeren niet bereikt worden door het netwerk ? De oprichting van een bijkomende regionale aanmeldingspoort (RAP) heeft geen zin als er al zoveel initiatieven bestaan.

Bovendien is het niet evident om aan registratie te werken. Uit de contacten naar aanleiding van de vragenlijst is gebleken dat er in de voorzieningen niet zoveel geregistreerd wordt. Een centrale registratie van de registraties is dan ook een hele uitdaging.

Het netwerkconvenant gaat over wie deelneemt, over de registratie, de screening en de verheldering van de hulpvragen. De voorzieningen willen een vlotte doorverwijzing realiseren, zowel intern als naar de niet-rechtstreeks toegankelijke voorzieningen. Het decreet moet een verplaatsing van het hulpaanbod van rechtstreeks naar niet-rechtstreeks toegankelijk en andersom mogelijk maken. Soms kunnen zware vormen van hulpverlening namelijk worden vermeden als ze in het rechtstreeks hulpaanbod worden opgenomen.

Eens het netwerkconvenant operationeel is, kunnen er adviezen worden gegeven aan de overheid, onder meer over de subsidiëringsproblemen op het niveau van de voorzieningen. Er is een netwerk van rechtstreeks toegankelijke voorzieningen van 0 tot 18 jaar, aan huis en ambulante en op alle momenten van de dag. Misschien moeten er extra afspraken worden gemaakt voor intersectorale samenwerking op het niveau van de zorgcoördinatie. Dat is de tegenhanger van trajectbegeleiding. Daarover ga ik hier echter niet hebben. Er worden ook adviezen gegeven over de nood aan nog niet bestaande zorgvormen.

Voor het project Indiciestelling en Toewijzing is het team interdisciplinair en intersectoraal samengesteld. Tot nu toe werd een vijftal dossiers behandeld. Voorlopig gaat het om virtuele of steriele dossiers, dat wil zeggen anonieme dossiers. Sinds 15 mei van dit jaar werd er namelijk een eerste reeks van 18 anonieme dossiers aangebracht vanuit de verschillende sectoren. Bovendien zullen we in Gent allicht nog geconfronteerd worden met de vraag naar regionale afbakening voor de concrete behandeling van de dossiers, zoals dat in Antwerpen en Limburg het geval is.

Totnogtoe heeft het team een procedure voor casebesprekingen opgesteld en enkele formulieren en documenten ontwikkeld aan de hand waarvan een casebespreking kan gevoerd worden. Het is ook bezig met het ontwikkelen van een theoretisch model voor indicatiestelling dat de nuancering van de hulpvraag garandeert. Dat hangt samen met een genuanceerd en intersectoraal hulpaanbod vanuit de bijzondere jeugdbijstand en vanuit het Vlaams Fonds.

Hier rijst de volgende werkvraag. Het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap werkt vooral met klinische dossiers, met een klinische diagnosestelling en met klinische indicaties. De bijzondere jeugdbijstand werkt contextueel en is sociologisch georiënteerd. Ze speelt in op crisisfactoren en op beschermende factoren

in de verschillende domeinen die van belang zijn voor de jongere. Die twee theoretische paradigma's zijn niet zomaar in elkaar te schuiven om een gedifferentieerde indicatiestelling te verkrijgen die een intersectoraal hulpaanbod mogelijk moet maken. We zijn ons ervan bewust dat we een synthese van beide sectoren mogelijk moeten maken voor een gedifferentieerd aanbod. Zonder modulering zou dit zeer moeilijk zijn vanuit het aanbod.

Het project crisishulpverlening heeft als opzet een regionaal netwerk te creëren. Wij worden met dezelfde vragen geconfronteerd als de pilootregio Antwerpen. Aangezien de heer Jan De Ridder het reeds hierover heeft gehad, zal ik hier niet meer op ingaan. Voor de stand van zaken hebben we dezelfde strategie ontwikkeld. Op 1 december zouden we een eerste vorm van convenant moeten hebben tussen de verschillende partijen die aan crisishulpverlening doen.

Hier rijst de volgende werkvraag. De residentiële crisishulpverlening zuigt veel aandacht naar zich toe, onder meer inzake het ontwikkelen van een methodiek. Overleg met ambulante hulpverlening is niet evident, ook niet in de jeugdhulpverlening, die veel reserves heeft tegenover de hulpverlening aan huis.

Om een oneigenlijk gebruik van het crisisnetwerk te voorkomen, moeten we zorgen voor een filter waardoor alle hulpvragen op de juiste plaats terecht komen.

We zijn bezig met een inventarisatie. In de praktijk wordt een crisisnetwerk vaak opgericht als de hulpverlening in crisis is. Als de crisisvraag vlot wordt behandeld, spreekt men niet van een crisis. De verleiding is dus groot te denken dat er een crisis is als de hulpverlening in crisis is en dat het perspectief van de cliënt buiten beeld blijft. Dat is een valkuil. De hulpverlening mag geen interpretatie maken die haaks staat op de vraag van de cliënt. Het zou niet correct zijn dit buiten dit project te laten.

2.4. Toelichting door mevrouw An Sprangers, regionaal projectleider Limburg

Mevrouw An Sprangers : Om herhalingen te voorkomen, zal ik in mijn presentatie wat accenten verschuiven. Ik wil illustreren hoe men in de projecten een bottom-up proces en cliëntperspectief realiseert. Ik wil vooral informatie geven over de werkstructuren waardoor ik meteen illustreer hoeveel verschillen er zijn. Ik wil ook kort iets zeggen over de stand van zaken van de projecten. Ten slotte wil ik aantonen dat een beleidsplanning, die geënt is

op de visie en de ervaringen van hulpvragers en hulpverleners, wel degelijk in de praktijk kan worden omgezet. Ik wil ook het belang illustreren van het ontwerp van decreet voor de cliënt en voor het werkveld.

De eerste doelstelling is informeren over de werkstructuren. De werkstructuur van het Limburgse overleg en de specificiteit ervan zal ik illustreren. Ik zal ook de opdrachten naar specificiteit aanhalen en de strategische uitgangspunten van de stuurgroep toelichten. Zo wil ik illustreren wat er in de praktijk gebeurt.

In Limburg zijn een aantal zaken zeer gelijklopend met de andere regio's, tot aan de regionale stuurgroep. In Limburg bestond er één regionale stuurgroep voor de hele provincie. Ook wij bouwen de werkstructuur op aan de hand van de verschillende projecten. In Limburg zijn er drie. Twee daarvan lopen gelijk met de andere pilootregio's, met name netwerking en toegangspoort. Daarnaast is er een zeer specifiek kortdurend onderzoeksproject over regionale aanmelding.

De stuurgroep heeft ervoor gekozen om de werkstructuur op te bouwen gericht op de projecten en geënt op de regio's. In de vijf regio's van de provincie Limburg moeten we netwerken opstarten. We beginnen in Noord-Limburg en het Maasland : daar zetten we groepen op die regiospecifiek zijn. We brengen alle sectoren samen en bekijken hoe we in die specifieke regio de opdracht van het netwerk en de aanmelding binnen die projecten kunnen waarmaken. Elke regio doorloopt dat proces. Noord-Limburg heeft ervoor gekozen om in eerste instantie een groep op te starten rond het project netwerking, die zich ertoe verbindt te werken naar het convenant. Daarnaast is er een groep die andere projecten ondersteunt om het cliëntperspectief permanent mee in het vizier te houden. Dat is iets anders dan een structuur die alle zes de thema's in zijn totaliteit opneemt. Als een regio voor een bepaald thema kiest, is dat goed. Het is mijn opdracht te bewaken dat alle thema's aan bod komen.

Ook in het Maasland zal een netwerkgroep opgestart worden met de zes sectoren. Daar ging de eerste discussie over de rechtstreeks en niet rechtstreeks toegankelijke hulp. Ik hoop dat zich daar, vanuit de praktijkervaring, een groep zal buigen over hoe dit thema kan geoperationaliseerd worden in een bepaalde regio. Er zitten heel wat knelpunten in de uitvoering ervan.

Vanmorgen bijvoorbeeld was er op een feestviering een voorstelling van de negen verschillende

thuisbegeleidingsdiensten van de regio uit de verschillende sectoren. Daaruit bleek bijvoorbeeld dat op sommige vragen vier diensten een antwoord konden bieden, op andere geen enkele. Een bewijs dat integrale jeugdhulp dringend aan de orde is. Er is wel zeer veel bereidheid om hierover met elkaar in gesprek te gaan. De kwalitatieve eisen rond de screening om in een netwerk het hulpverleningsaanbod uit te zuiveren, zullen zeer belangrijk zijn. Zonder een goed instrument zullen we het aanbod nooit kunnen uitzuiveren. Ik hoop dat de regio Maasland dit thema opneemt. Knelpunt is dat, als we de pilootfase laten lopen tot eind 2003, de cliënten die nu rechtstreeks een beroep kunnen doen op een thuisbegeleidingsdienst zekerheid moeten hebben wat daar in 2003 mee gaat gebeuren.

In Limburg is het niet haalbaar dat heel de provincie werkt rond een aantal thema's. Er werd voor geopteerd om in eerste instantie in Noord-Limburg en in het Maasland van start te gaan. Als in Noord-Limburg en het Maasland een werkstructuur gevormd is en een convenant afgesloten, gaan we naar de andere regio's. We gaan over heel Limburg, als het kan, als het kwalitatief verantwoord is. We kiezen voor verdieping in plaats van voor verbreding.

Het tweede project is een onderzoeksproject over regionale aanmelding en netwerking. Het is gefocust op de opvoedingswinkel in Genk : een zeer duidelijk punt waar mensen met hun vragen terecht kunnen. Het onderzoek heeft als bedoeling die werkwijze in kaart te brengen en ze expliciet te vertalen naar werking van regionale aanmelding en netwerkvorming. Het onderzoek wordt zeer goed begeleid met onderzoekstechnische knowhow en knowhow rond netwerking en aanmelding. Men moet nagaan wat er goed loopt in Genk en wat de afgrenzing is naar integrale jeugdhulp en of de opvoedingswinkel op zich kan functioneren als een voldoende integraal werkend aanmeldingpunt.

Het derde project betreft de toegangspoort. Op dat vlak staan we nog niet zover als Gent. Onze middelen om een multidisciplinair team samen te stellen, zijn immers zeer beperkt : we hebben maar 1,5 voltijds equivalent. We zoeken uit om te kunnen werken met deskundigen wier prestaties we dan vergoeden maar dat is niet eenvoudig. We hebben wel een intersectorale reflectiegroep rond de toegangspoort geïnstalleerd. Er is actief overleg met consultants en de PEC (provinciale evaluatiecommissie) omwille van hun grote ervaring tot hiertoe als toegangspoort.

Het is zeer belangrijk al deze concepten af te toetsen in een ruraal gebied : Limburg is Gent niet. Samenwerking tussen de sectoren van jeugdhulp wordt effectief onomkeerbaar maar ik pleit voor zorgvuldigheid en bescheidenheid. Er zijn ook heel veel sectorale ontwikkelingen, en dus moeten we iedereen zorgvuldig en gericht inzetten.

Wat zijn de strategische uitgangspunten van de regionale stuurgroep Limburg ? Een transparante eenvoudige werkstructuur garandeert een breed draagvlak. We willen bottom-up werken, aanhakend op wat bestaat met alle relevante actoren. Zo zijn er in het Maasland al netwerken rond opvoedingsondersteuning, en bestaat er een netwerk jongeren en justitie. We overleggen nauw en bekijken elkaars opdracht om te zien of we kunnen aanhaken. We moeten dubbel werk vermijden.

Dat is het belang van een bottom-up-benadering. Het maakt respect mogelijk voor wat er nu al bestaat, zonder het belang van veranderingen die moeten leiden tot meer effectiviteit, uit het oog te verliezen. Het is belangrijk om te kiezen voor verdieping en kwaliteit. Dit heeft voorrang op het aanbod laten komen van de hele provincie.

In Limburg hebben we geen project crisishulpverlening. We proberen de crisishulp in te sluiten in de netwerken, omdat dat problemen toch op de agenda komt. We hebben afgesproken om het thema in de twee regio's waar we werkzaam zijn, aanbod te laten komen. De eerste opdracht is echter om het netwerk uit te werken.

Ik hoop dat naar aanleiding van de projecten 1 en 2 antwoorden kunnen worden gegeven op vragen zoals : wat is er specifiek aan landelijke gebieden ; wat zijn daar belangrijke randvoorwaarden voor een netwerk ; hoe kunnen er prioriteiten worden vastgesteld ? Bij de feestviering vanmorgen meldde een dienst voor begeleid wonen (Hulp aan huis bij jongeren) volzet te zijn, met een wachtlijst van 25 personen. De thuisbegeleidingsdienst bood daarop voorlopige hulp aan op een deelaspect en zette dezelfde jongere ook op de wachtlijst. Dat is echter een oneigenlijk gebruik van de dienst. Dit probleem doet zich keer op keer voor in de integrale jeugdzorg. Het aanbod is zeer moeilijk te sturen als gevolg van de grote vraag.

Het grote voordeel zal zijn dat we een intersectoraal zicht krijgen op de vraag. Zo kan het antwoord intersectoraal worden bijgestuurd. Zo wordt de probleemstelling duidelijker. Ik hoop dat we dankzij de eerste twee projecten het instrument van screening kunnen bijsturen. Hetzelfde geldt voor

modulering en diagnostiek. Ik hoop dat we naar aanleiding van deze twee projecten een illustratie zullen kunnen geven van de manier waarop de betrokkenheid van cliënten effectief en zinvol kan worden verhoogd.

Hoe proberen we in Limburg concreet het cliëntperspectief in te bouwen, bottom-up een en ander te realiseren en te communiceren ? Het cliëntperspectief is structureel ingebouwd in de regionale stuurgroep. Ik merk dat het wel degelijk helpt. Personen in directiefuncties moeten zich de vraag stellen wat de concrete gevolgen zijn van een bepaalde regeling voor iemand die hulp komt vragen. De haalbaarheid voor de cliënt moet worden gegarandeerd. We zullen bevragingen organiseren bij cliëntgroepen over de manier van werken, zowel in het onderzoek als bij de ontwikkeling van de projecten. We hebben gericht overleg gepleegd met werkers uit de sector culturele minderheden en uit de sector van de kansarmoede. We plannen overleg met werkcontexten die dicht bij jongeren staan om in de ontwikkeling een aantal dingen in te brengen.

Concreet wil dit zeggen dat bijvoorbeeld een klankbordgroep etnisch-culturele medewerkers in de brede welzijnszorg opgericht is. We zullen concreet zoeken hoe deze achtergronden in de indicatiestelling en de doelstellingen kan worden ingebracht. Deze discussie is volop aan de gang. We zoeken samen met andere organisaties in Limburg die gericht zijn op jongeren, maar niet werkzaam zijn in de sector van jeugdhulpverlening, hoe we ervoor kunnen zorgen dat jongeren mee in het proces kunnen worden betrokken. We willen de participatie verhogen door zorgvuldig te bepalen waar cliënten effectief aanwezig zullen zijn bij de besprekingen. We zullen nagaan hoe de cliënten en netwerken eigenaar kunnen blijven van hun vraag. Het is zeer moeilijk om attitudes te veranderen. Het is zeer moeilijk om te blijven garanderen dat hulpverleners blijvend oog hebben voor de vraag van de cliënt. We bouwen dit structureel in.

Ik heb al verwezen naar de bottom-up-ontwikkeling. Het is belangrijk om in te haken op wat al bestaat bij alle relevante actoren. In Maasland en Noord-Limburg wordt bijvoorbeeld nagegaan wat er gebeurt op het vlak van integratiediensten. Toeleiders zijn daarbij heel belangrijk. Er wordt onderzocht hoe kan worden samengewerkt met toeleiders, met integratiediensten, met het onderwijs, schoolopbouwwerk en jeugd welzijnswerk. De toeleiders, die regionaal zeer verschillend zijn, moeten betrokken worden bij de ontwikkeling van netwerken.

Het communicatieplan is een goed middel om dit alles te realiseren. We moeten zorgvuldig uitmaken wie we wanneer en waarover op de hoogte moeten brengen. We hebben ervoor gekozen om deze communicatie te vergemakkelijken, bijvoorbeeld via informatiepakketten. Niet alleen de projecten en medewerkers van integrale jeugdhulp moeten communiceren, maar ook de sectoren. We spreken ze aan op hun verantwoordelijkheid. We willen informatiepakketten ter beschikking stellen om dit te vergemakkelijken. We overwegen om met een opleiding samen te werken om een pakket voor leerkrachten en toeliders uit te werken.

Doelstelling 3 bestond erin om het belang van de decretale context voor cliënt en werkveld in de verf te zetten. Het is een belangrijke voorzet in functie van het eindresultaat. Het is essentieel om ruimte te creëren om intersectoraal te kunnen werken. Verandering creëert onzekerheid. Deze moet zoveel mogelijk worden beperkt. We moeten duidelijkheid brengen over de positie van voorzieningen, diensten en hun medewerkers. Dit geldt ook voor cliënten. Het is voor ons een middel om dit proces te kunnen voltooien.

Ik geloof zeer sterk in het proces dat aan de gang is. Samenwerken en intersectoraal werken zijn absoluut noodzakelijk en de enige manier om een aantal problemen op te lossen.

2.5. Bespreking

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Ik sluit mij aan bij het pleidooi van mevrouw Sprangers voor meer samenwerking tussen de sectoren. Het feit dat twee jaar nodig geweest zijn om hen samen dit verhaal te laten brengen, toont aan hoe ingewikkeld de verhoudingen zijn en hoezeer er naast elkaar werd gewerkt.

Wanneer mogen we de eerste praktische resultaten verwachten van de concepten die de projectleiders uitwerkten ? Hoeveel mensen zijn thans betaald of vrijwillig bezig met dat proces ?

De heer Frans Ramon, die verontschuldigd is omdat hij de vergadering van de commissie Onderwijs bijwoont, laat vragen welke rol het onderwijs in dit verhaal kan spelen. Waar ligt de klemtoon ?

De heer Jan Roegiers : Ik wil de projectleiders oproepen om hun uiteenzetting, waarvan ik het belang erken, nog bevattelijker en concreter te maken, zodat ook niet-kenners dit moeilijk te bevatten geheel kunnen begrijpen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Hoe appreciëren de projectleiders de huidige afbakening, die al vast lijkt te staan ? Zijn de pilootregio's ruimtelijk en thematisch representatief voor Vlaanderen ? Bestaat er geen kloof tussen de regio's die aan het pilootproject deelnemen en de andere, zeker nu ook de bijkomende financiering ten voordele van de pilootregio's is ? Wat antwoordt men op de vragen uit West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant, die niet betrokken zijn ? Bestaan er formules voor terugkoppeling, waardoor ook hun verzuchtingen aan bod kunnen komen ?

Waarom wordt niet de hele jeugdsector gelijkmatig betrokken ? Men kan toch verwachten dat bijvoorbeeld het decreet op het jeugdwerk ook een dynamiek zal creëren die hiermee te maken heeft ?

Hoe betreft men de jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd ? Of gaat men ervan uit dat zij tot een ander denkspoor behoren en voorwerp uitmaken van overleg met de federale overheid ? Wat met preventie ?

Hoe wil men de meest kwetsbaren, de armen, de kansarmen en de minderheden betrekken, niet alleen als objecten, maar ook als participanten ? Hoe staat het met de rechtspositie van de cliënt ?

De heer Koen Helsen : Het was de bedoeling van de minister om binnen deze regeerperiode tot een operationeel geheel te komen. Is dat nog mogelijk ? Wat is de timing ? Wanneer gaat men evalueren en bijsturen, en besluiten nemen ? Zijn er daarover al meer concrete gegevens ?

In welke mate zijn de pilootregio's representatief voor Vlaanderen ? Het aanbod van een bepaalde sector kan sterk verschillend zijn al naargelang de regio. In Antwerpen heeft men meer dan 50 procent van de totale capaciteit van de CKG's (centra voor kinderopvang en gezinsondersteuning) van Vlaanderen, terwijl er in Gent niets is. Voorts is er de vraag hoe men de kloof met de niet-pilootregio's gaat overbruggen.

Ten slotte is het niet duidelijk wie er precies valt onder het ontwerp van decreet : de inrichtende macht, de voorziening of de cliënt ? Wat gebeurt er als een cliënt in een pilootregio woont maar hulp krijgt buiten die regio ? Als een voorziening uit een pilootregio onder een inrichtende macht buiten een pilootregio valt en gedwongen wordt om mee te doen, wil dat dan zeggen dat die inrichtende macht vanuit twee logistieke kaders moet functioneren ?

Mevrouw Ingrid van Kessel : Uw verhaal klinkt behoorlijk academisch. Welk soelaas brengt dat aan de mensen die thuisbegeleiding vragen ? Is het probleem van de wachtlijsten van de thuisbegeleidingsdiensten niet dermate groot dat dit geen oplossing brengt ? Moeten we niet veeleer werken aan de capaciteit ?

Wat de drughulpverlening betreft, is het zo dat als ouders hulp voor hun kind willen, dat dan alleen kan via de jeugdrechter omdat de opvangcapaciteit dermate beperkt is. Het spreekt voor zich dat het niet zo evident is voor ouders om die stap te zetten. Hoe plaatsen jullie dat in dit verhaal ?

Naar aanleiding van de casus die vanmorgen gepresenteerd werd, stelt mevrouw Sprangers dat de thuisbegeleidingsdienst wel een deel van het antwoord zal bieden op de dienst begeleid wonen (25 wachtenden). Ik begrijp dat niet goed.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Wie doet de regie ? Wie is verantwoordelijk voor de eindregie ?

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Is de afbakening van de regio's volgens gerechtelijke arrondissementen wel ideaal ? Die is gebeurd op juridische basis, terwijl de welzijns- en de gezondheidssector op een andere manier afgebakend is. Voorts is de vraag of jullie betrokken zijn bij de zorgregio's. De regio's krijgen momenteel de kans om een eigen invulling te geven, maar in de regelgeving moet alles opnieuw onder een noemer gebracht worden. Zal dat niet opnieuw tot spanningen leiden ?

In het ontwerp van decreet ontbreken twee ministers, met name de minister van Binnenlandse Zaken en die van Jeugd. De minister van Binnenlandse Zaken is momenteel bevoegd voor de SIF-middelen. Al die middelen gaan naar het Gemeentefonds. Heel wat steden en gemeenten doen veel inspanningen maar werken vaak naast elkaar. Door het jeugdwerkbeleidsplan worden middelen voorafgenomen voor het jeugdwelzijnswerk die nu totaal buiten dit ontwerp van decreet vallen. Is het zinvol om het ontwerp nog bij te sturen ?

In het ontwerp staat dat het zich wil richten op jongeren van 18 tot 25 jaar. In de toelichting staan ze vermeld als doelgroep, maar in de tekst van het ontwerp is er voortdurend sprake van minderjarigen. Van de jongeren in de bijzondere jeugdbijstand wordt vaak gezegd dat de hulp niet mag stoppen op 18 jaar. Houden jullie daarmee rekening ?

Is er vroeger in de welzijnssector niet te veel met grenzen gewerkt ? Nu is er een tegengestelde beweging bezig ? We mogen nooit te hard naar de ene of de andere kant overhellen. Zitten jullie niet vast met het gebrek aan zorgaanbod ? In de geestelijke gezondheidszorg heeft men daarover voortdurend vragen met betrekking tot jongeren. Er zijn te weinig K-diensten en te weinig ambulante hulpverlening onder meer door het tekort aan zorgverstrekkers. Geven jullie daarover ook advies ?

De heer Dirk Broos : Sinds het begin van dit jaar is er een team beleidsondersteuning bestaande uit zes mensen om de hele structuur van de werkgroepen inhoudelijk te ondersteunen, documenten te maken, instrumenten uit te werken en materiaal te verstrekken aan de projectleiders. Voorts zijn er de drie projectleiders en de pilootregio's. In de projecten zijn er ook nog telkens medewerkers.

De heer Jean-Pierre Vanhee : We hebben afspraken gemaakt met zowel het comité voor bijzondere jeugdzorg als met de provinciale evaluatiecommissie (PEC) om de 18 cases die nu besproken worden uit de verschillende sectoren aan te brengen, in principe vooraleer ze op het comité of het PEC ter sprake komen. Er is een procedure waardoor de consultants zelf feedback krijgen. Het is een actief proces. Het team kan geen intersectorale indicatiestelling en toewijzing mogelijk maken. Dat is een groot probleem. De dossiers die het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap aanbrengt, zijn zeer klinisch. De verslagen zijn vaak gemaakt door een psychiater en heel gespecialiseerd. De verzuchting van de PEC is heel vaak dat er een handicap is, maar dat men in de zorgindicatie niet veel kan doen aan de problemen die er vaak in de thuissituatie zijn.

De zorgverlening zou vanuit twee sectoren georganiseerd moeten kunnen worden en dit ontwerp van decreet machtigt een team daar ook toe. Zonder decreet kan het team enkel nagaan wat het in theorie zou kunnen doen, maar beschikt het niet over de mogelijkheid dit ook daadwerkelijk in de praktijk te brengen. Het kan dan ook niet via de trajectbegeleiding nagaan of dit alles een meerwaarde biedt voor de cliënt.

Ik geef een voorbeeld. Het Vlaams Fonds voor de Sociale Integratie van Personen met een Handicap ontvangt vaak dossiers waarin de problematische opvoedingssituatie determinerend is voor de ontwikkeling van de handicap van de minderjarige. Het is moeilijk om na te gaan hoe een instelling daarmee omspringt, wat trouwens hun taak niet is : zij werken immers aan de handicap, en niet aan de

context. Ook een ondersteunende vorm van ambulante gezinshulp is altijd gericht op de handicap van het kind en niet op de leefomgeving. Een kind kan dan wel jaren worden verzorgd in een MPI (medisch-pedagogische instelling), maar als de thuissituatie onveranderd blijft, bestaat de kans dat het structureel fout blijft gaan. Het project van de toegangspoort is zeer belangrijk om iets te doen aan dergelijke probleemsituaties.

In de andere twee projecten werd de afspraak gemaakt om tegen eind oktober de mogelijkheden en onmogelijkheden van netwerkvorming te objectiveren. Samenwerking tussen vertrouwenscentra en ambulante ondersteuningsdiensten moet mogelijk zijn, maar de combinatie werd nog niet altijd structureel uitgeprobeerd. Het is niet altijd evident de vinger te leggen op de problemen. Elke concrete combinatie levert andere problemen op.

Alle voorzieningen in de regio zullen worden aangeschreven en het volledige aanbod zal in kaart worden gebracht. Zo zullen we precies weten wat we minderjarigen van 0 tot 18 jaar kunnen aanbieden, zowel ambulante, residentieel als semi-residentieel. Aan de hand van deze kaart zullen we bepaalde lacunes kunnen vaststellen. Zo is er geen begeleiding aan huis voor kinderen van 0 tot 6 jaar. De bijzondere jeugdstand kan dit wel doen, maar moet daarvoor via het comité gaan. We moeten ervoor zorgen dat de tijd die nu wordt besteed aan het zoeken naar de partij die hulp kan bieden, daadwerkelijk kan worden gebruikt om het kind te helpen. Het is belangrijk dat deze objectivering niet het werk is van één dienst, maar van alle betrokkenen in de sector.

Rond 1 december zouden we voor de twee netwerken een convenant moeten hebben die effectief werkt. Alle voorzieningen die aan crisishulpverlening doen, moeten deze convenant ondertekenen. Het probleem van de wachtlijsten kan worden opgelost door de creatie van netwerken in het hinterland. Ik denk bijvoorbeeld aan de samenwerking van alle CKG's van Oost-Vlaanderen. Het is niet mogelijk om in één pilotregio een netwerk te creëren zonder buiten de grenzen van die regio te treden. Andere arrondissementen zullen hier dus zeker bij worden betrokken. Op deze manier zijn we op zoek naar twee bedden die permanent en residentieel 48 uur ter beschikking zijn. Voor dit alles hebben we het decreet nodig.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Kan een jongere uit een andere regio terecht in een pilotregio ?

De heer Dirk Broos : Het ontwerp van decreet bepaalt de invoering van integrale jeugdhulpverlening volgens bepaalde principes in drie pilotregio's. Dit betekent dat elke voorziening binnen de regio hierbij betrokken is. Het betekent niet dat cliënten die in de pilotregio's wonen, alleen maar hulp in deze regio's kunnen krijgen. Ze kunnen ook in andere regio's hulp zoeken. De regio's worden niet afgesloten. We willen dit functioneel en pragmatisch invullen. We willen alle actoren meekrijgen. Ook mensen uit de regio kunnen in een pilotregio terecht. Zonder het decreet moeten we echter conceptueel blijven werken, zonder vertalingen in concrete aanbevelingen voor het toekomstige beleid.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Kan het ontwerp van decreet, als het morgen wordt goedgekeurd, onmiddellijk worden uitgevoerd ?

De heer Jan De Ridder : De drie Antwerpse projecten zouden operationeel moeten zijn vanaf 1 januari 2003. Veel hangt af van de aanwerving van de mensen, die nu loopt. Zij zouden in september of oktober aan het werk kunnen, waarna we nog drie maanden hebben voor de bekendmaking van het concept.

Mevrouw An Sprangers : De timing is verschillend voor de twee projecten. Netwerking is eigenlijk bezig, in september zou een convenant moeten zijn uitgewerkt. De toegangspoort heeft enige vertraging opgelopen, zoals ik daarstraks heb toegelicht. In september moeten we kunnen beginnen met het bespreken van de proefdossiers. In het late najaar willen we de nieuwe toegangspoort concreet uitproberen.

Het is zeer belangrijk dat een beslissing tot nieuwe indicatiestelling gelijkwaardig wordt aan een beslissing van het comité. Een voorziening die een kind opvangt of een hulpaanbod doet, wordt nu alleen maar betaald als men via het comité is gegaan. We mogen niet het risico lopen dat voorzieningen niet langer financiële middelen ontvangen. Er moet een rechtszeker kader zijn voor de voorzieningen.

De heer Koen Helsen : Zal eind dit jaar alles operationeel kunnen zijn ? Wanneer zal de eerste evaluatie kunnen plaatsvinden ?

Mevrouw An Sprangers : De projecten zijn uitgetekend tot eind 2003, waarin alle fases vervat zitten : het uittekenen, de operationalisering, de terugkoppeling. Eind 2003 zullen de projecten worden afgesloten. Er moet volgens mij een fase van afrondend studiewerk worden ingelast.

Als ik zie hoe tijdrovend het neerzetten van concrete projecten met zes sectoren is, dringt een pragmatische en bescheiden houding zich op. Een jaar is voldoende om ervaring te genereren met een werking vanuit verschillende achtergronden.

De keuze voor de verschillende contexten was volgens mij zeer goed. Limburg is landelijk, Antwerpen is een echte grootstad. Het is een uitdaging voor het parlement om dit alles te vertalen in een decreet dat een flexibele implementatie, aangepast aan de specificiteit van elke regio, mogelijk maakt.

De keuze van de pilootregio's levert daarvoor zinvolle informatie op. Zo zijn wij in Limburg teruggevallen op regio's die niets te maken hebben met de juridische omschrijving van regio's. We hadden er eerst voor gekozen te werken met het administratief werkgebied van het comité, maar hebben Houthalen-Helchteren moeten laten vallen, omdat ze organisch niet tot het netwerk behoren.

De werkgebieden van de verschillende sectoren overlappen elkaar vrijwel niet. Dat is weliswaar historisch gegroeid, maar toch dient het beleid na te gaan hoe een en ander samengebracht kan worden zodat de betrokkenen zo weinig mogelijk energie verliezen. Op de vergadering kom ik steeds dezelfde CLB-medewerker tegen. Of we nu in het Maasland, in Midden-Limburg of in Noord-Limburg samenkomen. Telkens hoort die persoon aanwezig te zijn omdat hij verantwoordelijk is voor de besproken projecten. Dat is een zware investering en misschien pure energieverspilling. Ik weet dat er een aantal elementen zijn die we eigenlijk niet hoeven te onderzoeken, maar toch zal ik dergelijke vaststellingen in beleidsaanbevelingen gieten.

De heer Dirk Broos : Het is niet omdat het systeem nu op de gerechtelijke arrondissementen gebaseerd is dat we dat ideaal vinden. We gebruiken de pilootregio's voor het ontwikkelingsproces van de integrale jeugdhulpverlening. In de pilootregio's merken we men vlug terugvalt op deelregio's die gebaseerd zijn op functionele en bestaande samenwerkingsverbanden. Wij beschouwen de gerechtelijke arrondissementen gewoon als ons werkgebied.

Wat zullen we eind 2003 kunnen voorstellen ? Enerzijds lijkt de vooropgestelde periode te kort, maar anderzijds kunnen we dit project niet te lang laten lopen. Uiteindelijk omvatten de pilootregio's zo'n veertig procent van heel Vlaanderen. We beschouwen het als een kans om het beleid op te bouwen en om de overige regio's zo snel mogelijk mee te trekken.

Elke pilootregio legt verbanden met niet-pilootregio's. Zeker wanneer het om vergelijkbare thema's gaat, is dat zinvol. Alle informatie is nuttig om eind 2003 beleidsvoorstellen te kunnen formuleren. Ook in de niet-pilootregio's komt men samen. Het is onze taak informatie door te geven, zonder uit het oog te verliezen dat we nog in de beleidsvoorbereidende fase zitten. Enkel de zinvolle stappen dienen gezet te worden. West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant zijn wel uitzonderingen.

Welke cliënten komen in aanmerking ? De projecten zijn enkel bedoeld voor de doelgroep. De projecten in bijvoorbeeld Noord-Limburg of het Maasland zijn bedoeld voor jongeren en ouders uit die regio. De pilootregio waar ervaring wordt opgedaan met de toegangspoort, is beperkt tot de gebieden die overeenkomen met de middelen waarover we beschikken. Enkel op die manier kunnen we zinvol leren. Het gaat dus concreet over de jongeren in het district Borgerhout en Schoten. In Limburg is het de gemeente Genk en omstreken. Het Gentse netwerk voor crisishulpverlening komt overeen met het volledige gerechtelijke arrondissement. Het is dus bestemd voor elke jongere of ouder die er behoefte heeft aan crisishulpverlening. Het concrete project bepaalt dus wie in aanmerking komt.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Kan dat wel volgens het gelijkheidsbeginsel ?

De heer Dirk Broos : Dat was de basisvraag waar de juridische dienst zich over gebogen heeft. Er is uiteraard behoefte aan een "luchtbel" die ons toelaat te experimenteren, maar onze eerste vraag was ook of dat wel kan. Men heeft juridische argumenten gevonden, deze staan beschreven in de Memorie van toelichting.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Er waren nog enkele vragen over de specifieke doelgroepen.

De heer Jan De Ridder : Ons vijfde project is gericht op jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd (MOF). Het kruispunt tussen dwang en hulpverlening bevat een schat aan gegevens voor POS (jongeren in een problematische opvoedingssituatie) en MOF. We moeten een en ander in beeld brengen zodat we er beter op kunnen inspelen. Kan iets dat in het weekend of 's nachts gebeurt, via het parket terug naar crisishulp of de eerste lijn ? We staan ook in contact met de zestien politiezones, waar telkens een jeugdverantwoordelijke is. Nu is dat helaas vaak een toeleider voor POS of MOF. We proberen die mensen zeker

in ons netwerk op te nemen zodat ze doorverwijsprocedures en samenwerkingsmogelijkheden krijgen.

Voor een aantal Antwerpse kwetsbare groepen is netwerkvorming enorm belangrijk gezien de complexiteit van hun problemen. De problemen waarmee drugverslaafden te kampen hebben, zijn te omvangrijk voor de drughulpverlening alleen. Rond elke cliënt moeten we daarom een netwerk bouwen. Hetzelfde geldt voor de minderjarigen zonder papieren. We zullen telkens moeten nagaan wat er zinvol is voor dergelijke doelgroepen. Het antwoord zal steeds intersectoraal zijn. Ik hoop dat we na een jaar experimenteren in staat zullen zijn enkele zaken aan te bevelen. In de drughulpverlening is er behoefte aan een instantie waar de ouders terecht kunnen met hun vragen. In het screeningnetwerk moet daar plaats voor gemaakt worden.

De vraag naar meer middelen is legitiem. Integrale jeugdhulp mag geen voorwendsel vormen om alle vragen van de sectoren voor een uitbreiding van het aanbod even opzij te schuiven. Maar anderzijds is het een noodzakelijke stap om tot netwerken te komen. Ik merk elke dag hoe weinig de sectoren samenwerken. Zonder dit experiment kan het beleid niet efficiënt investeren.

3. Bespreking met deskundigen uit het werkveld die participeren aan de Centrale Commissie

Mevrouw Ritje Pauwels, deskundige uit het werkveld : bij de parketten en de jeugdrechtbanken kan blijken dat bepaalde MOF-jongeren een onderliggend probleem hebben waarvoor hulp nodig is. De adviezen met betrekking tot de toegangspoort stellen dat de jeugdrechter in dat geval een beroep moet doen op de functie-indicatiestelling. Ik denk dat er op deze wijze meer garanties ingebouwd worden dat de behoefte aan hulp in kaart gebracht wordt en dat er ook hulp wordt aangeboden. We dienen dus niet alleen maar het als misdadig omschreven feit te behandelen.

Mevrouw Ann Moens, deskundige uit het werkveld : Er is inderdaad een capaciteitsgebrek dat zich uit in lange wachttijden. Totnogtoe werd de oplossing steeds in de voorzieningen zelf gezocht. De meerwaarde van de integrale jeugdhulp bestaat erin dat de verschillende sectoren elkaar nu beter leren kennen en dat het aanbod wordt gemoduleerd en in kaart gebracht. Dat alles moet een flexibele inzet van het zorgaanbod mogelijk maken. Door samenwerking en modulering en

door het bestaande zorgaanbod flexibel in te zetten, zullen de échte lacunes en capaciteitstekorten duidelijk worden.

De heer Dirk Broos : Uiteindelijk zullen de vraag naar meer middelen en de integrale jeugdhulp elkaar kruisen. Integrale jeugdhulp zal niet alle bestaande problemen oplossen, en de vraag naar meer middelen zal blijven bestaan.

Mevrouw Ingrid van Kessel : In de gehandicaptensector wil men eerst de centrale wachtlijst afwerken om te weten waar de noodvraag precies rijst. Er werden persoonsgebonden budgetten toegekend voor personen die wegens de wachtlijsten nog niet onmiddellijk in een voorziening terecht kunnen. Dat is positief, maar de toekenning van persoonsgebonden budgetten mag de capaciteitsuitbreiding bij de voorzieningen niet vertragen. Beide bewegingen moeten elkaar kruisen, ze mogen elkaar niet vertragen. Ook voor de integrale jeugdhulp wil ik voor een vertraging van de uitbouw van de capaciteit waarschuwen. Ik begrijp de opmerking van mevrouw Moens, maar een beleidsmaker mag zich niet verschuilen achter een theoretisch model om de andere problemen niet aan te pakken.

Mevrouw Ann Moens : Er zijn inderdaad lacunes en capaciteitstekorten, waarop een antwoord moet worden geformuleerd.

Mevrouw Ria Van Den Heuvel : Er zijn al belangrijke investeringen gebeurd. Het is niet zo dat er wordt gewacht met een capaciteitsuitbreiding.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Er waren nog een aantal vragen over andere sectoren zoals Onderwijs, Jeugdzorg, Binnenlandse Zaken en SIF-middelen.

Mevrouw Martine Vranken, deskundige uit het werkveld : Toen we nagingen of onderwijs door het ontwerp gevat is, zijn we vertrokken vanuit de voorziening 'school' en de band met de CLB's. Zij hebben elk een inrichtende macht. Ook die is betrokken. De leerlingen, of ze nu in of buiten het gerechtelijk arrondissement wonen, zijn door dit decreet gevat vanaf het ogenblik dat hun school in een betrokken gerechtelijk arrondissement ligt. De werkgebieden doorkruisen elkaar wel. Zo kan er een CLB zijn dat maar één school heeft binnen het betrokken arrondissement. In dat geval zal men zich minder betrokken voelen dan wanneer het gaat om meerdere scholen.

De klemtoon die Onderwijs legt is enerzijds die van de scholen. Binnen een school moet men een onderscheid maken tussen het volledige leerkrachtenteam en de leerkrachten die zich specifiek bezighouden met de leerlingenbegeleiding wat de graad van betrokkenheid betreft. De sector Onderwijs betekent ook centra voor leerlingenbegeleiding. Sommige CLB's vallen volledig onder het gerechtelijk arrondissement, andere hebben slechts een aantal scholen die betrokken zijn in het werkgebied. Binnen een gerechtelijk arrondissement zijn er gemiddeld 350 scholen en 12 tot 15 CLB's. We moesten dus rekening houden met de omvang van het doelpubliek, maar ook met de complexiteit van de structuren, netten en inrichtende machten.

De vraag was of het onderwijs, de CLB's of beiden zouden worden betrokken. Welnu, zowel het onderwijs als de CLB's worden betrokken. In het decreet over de CLB's staat reeds dat zij een brug moeten vormen tussen de externe partners en het onderwijs. Daarom hebben wij in de fase van de conceptuele ontwikkeling en thematische uitwerking vooral de CLB's betrokken. Zij moeten dan het onderwijs inlichten. Dat is volgens het decreet, dat bepaalt dat ze een brugfunctie hebben, hun taak.

Momenteel bereiden we ons voor om ook de scholen te betrekken. De reacties verschillen : sommigen zijn geïnteresseerd, anderen houden de boot af.

Deze klemtonen die ik hier vandaag als deskundige leg, zijn totstandgekomen na discussie op beleidsniveau en zijn gebaseerd op de ervaring met de implementatie van het CLB-decreet. We hebben ze trouwens al besproken in een adviesgroep van de minister van Onderwijs. We zijn nu toe aan communicatie met de scholen en de CLB's. Ons probleem was uitleggen wat de taak van het onderwijs was binnen de integrale jeugdhulpverlening. We kwamen dan tot de volgende taakverdeling : scholen kunnen een belangrijke taak vervullen bij de signaaldetectie en de toeleiding. Zij moeten gepast omgaan met signalen en verschillen. We beseften toen dat we voorzichtig moesten zijn in de communicatie met het onderwijs over deze twee taken. De eigen dynamiek in het onderwijs mocht immers niet negatief worden beïnvloed door de integrale jeugdhulpverlening. Ik zal dit uitleggen aan de hand van het begrip subsidiariteit, wat betekent dat de hulp zo dicht mogelijk bij de cliënt moet worden aangeboden, en dat die hulp niet ingrijpender dan strikt noodzakelijk mag zijn. Wanneer het onderwijs de taken signaaldetectie en toeleiding krijgt, en de CLB's vragen om bepaalde problemen op te volgen, moeten de scholen volgens het CLB-de-

creet, waarin het begrip subsidiariteit is opgenomen, als eerste lijn functioneren. Met de ommezwaai in het takenpakket van de CLB's moest rekening worden gehouden. Het onthaal en de screening zijn heel belangrijk om eindeloos verre doorverwijzingen te vermijden. De CLB's spelen hierin een belangrijke rol. Zij moeten terzake de nodige kwaliteit kunnen garanderen. De CLB's moeten ook veel meer investeren in preventie en in het ondersteunen van de school bij het opzetten van een goed systeem van leerlingenbegeleiding.

Er is dus subsidiariteit tussen onderwijs en jeugdhulpverlening en tussen scholen en CLB's, maar door het ontwerp over de gelijke kansen in het onderwijs is er ook subsidiariteit in de school zelf tussen de leerkrachten en de extra ondersteuning voor specifieke doelgroepen.

Dat hebben we nu allemaal uitgeklaard en dat moet getoetst worden aan de praktijk. Op het departement Onderwijs waren er diverse projectgroepen en stuurgroepen. Nu is er een goede communicatie en sturing. Nu we weten wat we willen vertellen zijn we klaar om eerst de CLB's, vervolgens de koepels en de inrichtende machten en tot slot de scholen in te lichten.

De heer Ludo Serrien, deskundige uit het werkveld : Het is reeds erg complex om te werken met zes sectoren en twee ministers. Elk van deze sectoren brengen echter hun eigen netwerk met zich mee. Zo heeft het algemeen welzijnswerk nauwe contacten met het jeugdwerk, het netwerk van jongeren-informatiepunten, de werkingen kansarme jeugd en het lokaal jeugdwerkbeleid. Dit zijn linken met het lokale beleidsniveau, want het jeugdwerk is gedecentraliseerd. Ook met de OCMW's en het lokaal sociaal beleid kan op die manier een band worden gelegd.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Ik betreur dat men geen rekening houdt met de middelen die in de begroting voor Cultuur specifiek worden ingeschreven voor jeugdwelzijnswerk. In het jeugdwelzijnswerk is men bezig met zaken die heel sterk bij de integrale jeugdhulp aanleunen.

De heer Ludo Serrien : Men discussieert al jaren over de vraag of het jeugdwerk met kansarme jongeren thuishoort bij het jeugdwerk dan wel bij het welzijnswerk. Nu worden vele kansarme jongeren in de vrije tijdssfeer opgevangen door het jeugdwerk. In praktijk werken beide sectoren samen om preventief op te treden. Dit gebeurt wel op het lokale niveau.

De heer Dirk Broos : Integrale jeugdhulp blijft niet beperkt tot deze zes sectoren. Het is een pragmatische keuze, maar er zijn altijd belendende sectoren, die ook betrokken zijn. De middelen voor jeugdhulpverlening zijn inderdaad verspreid. Het is een uitdaging om de middelen te koppelen en tot een afgestemd beleid. De volledige welzijnssector moet trouwens beschotten overstijgen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Ik blijf het spijtig vinden dat de sector jeugd werd achtergelaten. De nieuwe dynamiek die daar groeit, zal niet noodzakelijk aansluiten bij de integrale jeugdhulpverlening. Ik zou willen weten via welke projecten men in de pilootregio's informatie verstrekt aan jongeren die met vragen zitten, bijvoorbeeld over zelfdoding. Vaak reageren jongeren dat ze niet weten dat er voor vragen rond zelfdoding hulp wordt geboden. We kunnen denken aan de CLB's of aan het onderwijs omdat alle jongeren daarmee te maken krijgen. Maar ook de recreatieve sfeer van jongeren moet hierbij worden betrokken.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Ik heb gevraagd naar de leeftijdsgroep tussen 18 en 25 jaar, die vanmorgen door de minister werd aangehaald als één van de acht kritische succesfactoren. Gebeurt dat in één van de regio's ? Dat hoeft niet overal aan bod te komen.

De heer Jean-Pierre Vanhee : Het is niet zo makkelijk om op een korte tijdsspanne alle initiatieven te bespreken die in de Gentse regio lopen. Over jeugdwerk en onderwijs wil ik wel iets zeggen. Inzake jeugdwerk is er een afspraak gemaakt om deels provinciaal en deels gemeentelijk aan trajectbegeleiding te doen voor risicjongeren. Daarbij zijn de jeugdhuisen en een aantal andere organisaties betrokken. Er werd aan methodiekontwikkeling gedaan om bijna van op het straatwerk aan signaaldetectie te doen naar de jeugdhulp. Anderhalve maand geleden heb ik voor het eerst contact opgenomen met dat initiatief. De coördinator van het project is trouwens bij de regionale stuurgroep betrokken.

Ik ben ook op dit thema gestoten toen we het hadden over het Vlaams Minderhedencentrum. Soms lopen die zaken door elkaar. Ook de minderhedengroepen en het regionale en stedelijke niveau lopen door elkaar. Er werden verbindingen gemaakt naar dat soort projecten zonder dat die decretaal opgenomen zijn in het project.

Voor onderwijs werd een aparte werkgroep opgericht die al verschillende keren is samengekomen. Het verhaal van mevrouw Vranken is bijna gelijk-

lopend. De zoektocht in de pilootregio verloopt bijna parallel met die op Vlaams niveau. We hebben alle CLB's mee en we hebben verbindingen naar de jeugdhulp. Nu moeten we iemand van de school erbij betrekken. Dan zou men een project moeten kunnen opstellen zoals er bijvoorbeeld in Nederland enkele zijn. Daar heeft men een scharnier ontwikkeld : er is rechtstreekse communicatie tussen de CLB-medewerker en de scholen, die cases presenteren ten aanzien van vertegenwoordigers van de hulpverlenende sectoren. Dan zit men dicht bij de vraag of dat een toegangspoort is of niet. Het is onduidelijk of er nog een autonoom principe is dat we kunnen uitproberen indien we de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulpverlening dichter willen maken. Daarom verloopt het proces ook zo moeilijk. Als we het integraal bekijken, is de netwerkvorming binnen de CLB's wellicht voldoende om wegen te vinden naar rechtstreekse en niet-rechtstreekse hulpverlening en is er geen apart scharniermoment meer nodig. In het Nederlandse voorbeeld van consultatiebureaus voor onderwijs is er een aanzienlijk surplus. De hulpverlening binnen de scholen, de aansluiting van deskundigheid vanuit de hulpverleningssector en het onderwijs, is immers niet evident. We hebben er ook niet zoveel praktijkervaring mee. Die vraag komt aan bod in de regionale werkgroep.

Mevrouw Martine Vranken : Het project wordt in het managementsprincipe op drie niveaus gevoerd : een strategisch, een tactisch en een operationeel. De heer Vanhee reageert vanuit het operationele niveau. Binnen de thematische werkgroep rechtstreeks toegankelijke hulp werd er al twee dagen intensief gedebatteerd over het concept toegang tot rechtstreeks toegankelijke hulp. Het gaat expliciet over de aansluiting tussen signaaldetectie en toeleiding, over het moment waarop men besluit of er hulp nodig is en waar die hulp moet terechtkomen. Het basisprincipe krijgt vorm in het concept rechtstreeks toegankelijke hulp. Eén van de elementen daarin is dat er nadrukkelijk moet gewerkt worden aan de ondersteuning van signaaldetectoren, vooral dan degenen die professioneel bezig zijn zoals huisartsen, jeugdwerkers en scholen. Er is al denkwerk verricht in de thematische werkgroep. Van daaruit leggen we de link naar het jeugdwerk, maar ook naar degenen die professioneel aan signaaldetectie kunnen doen.

Een leerkracht moet men leerkracht laten zijn, of hooguit leerlingenbegeleider, maar geen hulpverlener. Hetzelfde geldt ook voor het jeugdwerk. Als we de kwaliteitseisen erdoor krijgen die we vanmorgen hebben opgesomd rond signaaldetectie en toeleiding en we kunnen dat toepassen op de 350

scholen in de pilootregio's, dan zou dat schitterend werk zijn.

Als we initiatieven moeten nemen, dan is dat inzake de aansluiting tussen de signaaldetectie en de toeleiding. Men moet de jongeren in contact brengen met iemand die hun vraag zuiver kan trekken en die kan bepalen wat er dient mee te gebeuren.

De heer Jan Bosmans, deskundige uit het werkveld : Door de modulering die het hulpaanbod in kleine fragmenten zal opdelen, hoeft niet elke sector zich uitsluitend in de hulpverlening in te schakelen. Het onderwijs zal bepaalde modules kunnen aanbieden die de kerntaken niet in het gedrang brengen.

Door het advies en de beslissing van de minister over duurzaamheid en timing kan men de duurzaamheid van de modulering binnen dit decreet een ruimer kader geven. Vanaf 2003 zou er in heel Vlaanderen een duurzaam proces op gang komen. Dat zou dus niet eindigen met dit ontwerp van decreet, het zou geconsolideerd worden in de toekomst. Door de modulering kunnen de sectoren die nu een minimale actor zijn, bij het proces betrokken worden. Dat geldt bijvoorbeeld voor de centra voor integrale gezinszorg en wellicht ook voor de kinderpsychiatrie. Die zullen modules formuleren die vervolgens betrokken worden in de hulpprogramma's, aangestuurd vanuit de integrale jeugdhulp. Dat zal voor heel Vlaanderen gebeuren, voor de zes sectoren, en nadien ook een duurzaam karakter krijgen.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goeij : Dat staat niet in het ontwerp van decreet dat dit duurzaam wordt. Maakt dat deel uit van een beslissing van de minister die we niet kennen ?

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Dat moeten we aan de minister vragen.

Mevrouw An Sprangers : Als ik de tussenkomsten hoor over timing, haalbaarheid en opdrachten, dan krijg ik zin om bij wijze van spreken mijn ontslag in te dienen. Ik wil de nadruk leggen op de kernopdracht van de integrale jeugdhulp, al wil ik niet vergeten wat er in de marge gebeurt. Als we er niet in slagen een aantal dingen neer te zetten rond de essentiële elementen in de jeugdhulp, dan slaan we de bal mis. De toeleiding is zeer belangrijk voor het opzetten van de samenwerking in een netwerk rond jeugdhulpverlening. In de pilootregio wil ik echter eerst focussen op goede informatie en dat kan men niet van vandaag op morgen realiseren. De ondersteuning van de mensen in signaaldetectie

en screening wordt pas mogelijk wanneer een aantal andere stappen al werden gezet. De integrale jeugdhulp moet bescheiden zijn. De kar mag niet worden overladen. Men dient in het oog te houden wat haalbaar is en stapsgewijs werken.

Mevrouw Martine Vranken : Een goed functionerende detectie en toeleiding zijn cruciaal om het netwerk hanteerbaar te houden, en de kar niet te overladen.

Mevrouw An Sprangers : Ik bedoel eigenlijk vooral de veelheid aan thema's die hier besproken zijn.

De heer Jan De Ridder : We zijn niet alleen bezig met welzijn, maar ook met gezondheid. In sommige van de relevante sectoren zijn ook artsen aan het werk, bijvoorbeeld bij de CLB's en Kind en Gezin. Uit onderzoek is gebleken dat sommige doelgroepen, bijvoorbeeld allochtonen, hun problemen in de eerste plaats medisch vertalen. Zij gaan met een probleem, bijvoorbeeld een drugsprobleem, in eerste instantie een arts raadplegen. Hier zijn er onbenutte mogelijkheden voor methodiekwontwikkeling.

Mevrouw Riet Van Cleuvenbergen, waarnemend voorzitter : Het was een boeiende namiddag. We zouden hierover nog lang kunnen praten. Wellicht zien we elkaar de volgende jaren nog terug, want we delen dezelfde bekommernissen. Ik dank alle aanwezigen voor hun inzet.

De verslaggevers,

De waarnemend voorzitter,

Sonja BECO

Riet
VAN CLEUVENBERGEN

Ria
VAN DEN HEUVEL